O ľudových výrobkoch a ľudovej výrobe - Spracovávanie prírodných pletív :)

Spracovávanie prírodných pletív

Výroba z prútia

Prútie bolo aj v minulosti najrozšírenejším košikárskym materiálom. V ľudovej košíkarskej výrobe sa spracovávalo zelené nelúpané prútie. Prechod ku kvalitnejšiemu prútiu súvisel s domáckou a remeselnou výrobou špecializovanou pre širšie trhy a so zakladaním košíkarských škôl.

Vyrábali sa rôzne koše, košíky, opálky, misy, podnosy ale i prútený nábytok. Buď na princípe plátnovej väzby alebo tzv. ťahanou technikou, pri ktorej bolo prútie oblúkovito ohýbané.

Výroba zo slamy

Slama bola z prírodných pletív po prútí druhým najpoužívanejším materiálom v ľudovej košíkarskej výrobe na Slovensku. Pletenie okrúhlych a oválnych košíkov zo slamy bolo rozšírené na celom našom území. Známe strediská výroby boli na západnom Slovensku v okolí Senice a Bánoviec nad Bebravou, v južných oblastiach Gemera, Novohradu a Hontu. Ražná slama sa v minulosti využívala na pletenie slameníc na chlebové cesto, ale aj na zhotovovanie zásobníc na obilie či úľov. Zo slamy sa zhotovovali dožinkové vence, viechy, slamené závesy, ozdoby na vianočný stromček. Slama sa používala i na ozdobovanie kraslíc a drevených škatúľ.

Výroba z lubov

Používanie lubov ako pletiarskeho materiálu bolo rozšírené takmer na celom Slovensku. Najväčší rozsah dosiahlo v oblastiach s porastom listnatých stromov, ktoré boli zdrojom vhodného materiálu. Na Slovensku sa používali luby z dubu, liesky, klenu, javora a lipy, na severovýchodnom Slovensku aj luby zo smrekových a jedľových koreňov. Luby vznikajú štiepaním uvedených druhov drevín a boli obľúbeným košikárskym materiálom. Zhotovovali sa z nich nákupné koše, závesné košíky, koše na bielizeň atď.

Výroba z korienkov

Korienky borovicových, agátových, smrekových a jedľových stromov sú považované za najstarší materiál v košíkarskej výrobe. Používali sa v oblastiach pozdĺž karpatského oblúka. Spracovávali sa najmä na Záhorí a na severovýchodnom Slovensku, v menšej miere na Orave. Tento verejnosti málo známy pletiarsky materiál našiel svoje uplatnenie na výrobu košíkov pre domácnosť, podložiek pod hrnce. Získanie materiálu bolo veľmi náročné, keďže korienky sa vyťahovali zo zeme. Naštiepaný korienok vytváral opletaním alebo obtáčaním veľmi pevný predmet. Napríklad hore dnom obrátený košík udrží váhu dospelého človeka. Krásna štruktúra materiálu a dokonalá technika pletenia charakterizovala menšie košíky a podložky, ktoré boli pre svoju trvanlivosť a výnimočnosť stále vyhľadávané.

Výroba z pálky

Močiarna rastlina pálka, známa pod označením rákos, tŕstie, alebo šáchor, si vďaka svojim vlastnostiam našla miesto i v ľudovej výrobe. Pálka mala v minulosti rozmanité použitie. Robila sa z nej strešná krytina, utesňovali sa s ňou medzery, využívala sa na výrobu mäsiarskych tašiek a rohoží.

Výroba zo šúpolia

Z historického hľadiska je kukuričné šúpolie najmladším pletiarskym materiálom na Slovensku. Výroba rôznych predmetov zo šúpolia má svoje začiatky v druhej polovici 19. storočia. Jej intenzívny rozvoj nastal po prvej svetovej vojne. Najväčšími strediskami výroby zo šúpolia boli obce v okresoch Nové Zámky a Komárno. Vyrábali sa rohože, podložky, košíky na pečivo, kazety, tašky, klobúky, sandále a opletali sa fľaše.

Zo stáčaných listov šúpolia sa plietli pomocou foriem rôzne tvary. Pri pletení sa používali zaujímavé väzby založené na princípe tkania. Táto pôvodná technika je dnes označovanú aj ako tenkostáčané šúpolie. Nájdeme ju hlavne na taškách - cégroch, ktoré sú obľúbené už niekoľko desaťročí. Tradičnou je i technika tzv. hrubostáčaného šúpolia. Touto technikou boli zo šúpolia vyrábané figúrky, dnes známe ako šúpoľové bábiky. Možno povedať, že šúpoľové bábiky sú akýmsi synonymom súčasnej slovenskej ľudovej umeleckej výroby. Sympatické figúrky znázorňovali rôzne výjavy z dedinského života - v rodine, pri práci, pri zábave, ako aj biblické motívy. Boli veľmi populárne a obľúbené.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania